

ФАКУЛТЕТ ЗА ПРИМЕЊЕНУ ЕКОЛОГИЈУ
"ФУТУРА"

**Већу Департамента за последипломске студије
Факултета за примењену екологију „Футура“
Универзитета „Сингидунум“ - Београд**

На VI седници Већа департамента за последипломске студије Факултета за примењену екологију „Футура“, одржаној 20. октобра 2011. године, формирана је Комисија за оцену, писање Извештаја и одбрану израђеног мастер рада кандидаткиње **Невене Андрић**, из Београда-Обреновца, под насловом **„ЕКОЛОШКИ САДРЖАЈИ У НАСТАВНИМ ПРОГРАМИМА ПРВОГ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ“**, у саставу: др Јордан Алексић, ментор, ванредни професор Факултета за примењену екологију „Футура“, др Јелена Миловановић, доцент Факултета за примењену екологију „Футура“ и др Нада Бабовић, доцент Факултета за примењену екологију „Футура“, Универзитета „Сингидунум“, у Београду. Комисија, након читања, подноси Већу следећи

ИЗВЕШТАЈ

САДРЖАЈ МАСТЕР РАДА

Мастер рад кандидаткиње **Невене Андрић** садржи 65 страна куцаног текста, организованог у 12 целина: увод, 9 поглавља, закључак и литература. Мастер рад је структуриран на следећи начин: УВОД, ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ СА АСПЕКТА ЕКОЛОШКИХ САДРЖАЈА У НАСТАВНИМ ПРОГРАМИМА ПРВОГ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ, РАЗВОЈНЕ СПЕЦИФИЧНОСТИ НЕКИХ ПСИХИЧКИХ ФУНКЦИЈА И КАРАКТЕРИСТИКА ПРВАКА, ФОРМИРАЊЕ ПОЈМОВА, САДРЖАЈ ПРОГРАМА ЕКОЛОШКЕ ЕДУКАЦИЈЕ УЧЕНИКА ПРВОГ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ, ПРИНЦИПИ РАДА У ЕКОЛОШКИМ САДРЖАЈИМА НАСТАВНИХ ПРОГРАМА ПРВОГ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ, МЕТОДЕ РАДА СА АСПЕКТА ОБРАДЕ ЕКОЛОШКИХ САДРЖАЈА, ОБЛИЦИ РАДА КОЈИ СЕ ПРИМЕЊУЈУ ПРИ ОБРАДИ ЕКОЛОШКИХ САДРЖАЈА, ИЗБОР ОБЈЕКТА И НАСТАВНИХ СРЕДСТАВА У СКЛАДУ СА ЕКОЛОШКИМ САДРЖАЈИМА, ОЧЕКИВАНИ НИВОИ ПОСТИГНУЋА, ЗАКЉУЧАК и ЛИТЕРАТУРА.

АНАЛИЗА МАСТЕР РАДА

У **УВОДУ** кандидаткиња нас уводи у тему мастер рада и констатује да **ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ** данас представља једну од темељних и основних европских вредности, и да без усвајања еколошких вредности и измене понашања појединаца, заштита животне средине као глобални концепт остаје без смисла.

Еколошка свест појединца се састоји из еколошких знања, еколошких вредности и еколошког понашања. За познавање, уважавање и практиковање еколошког начина живота, неопходне су све три компоненте. Као манифестација глобалних схватања о односу човека и природе, на индивидуалном нивоу, она је незаобилазан елемент свих ширих друштвених и политичких активности у правцу очувања животне средине. Без постојања знања о еколошким проблемима, без еколошких вредности и еколошки одговорног понашања на нивоу појединца, сваки глобални покушај у овом правцу је осуђен на неуспех.

Активности које имају за циљ подизање еколошке свести, како истиче кандидаткиња, морају обухватити младе. Они су ти који могу да подстакну позитивне промене животне средине у будућности. **Због тога је неопходно да еколошко образовање буде саставни део образовно-васпитног система, како формалног, тако и неформалног.** Циљ оваквог образовања је заштита и очување животне средине и подизање еколошке свести о потреби за очувањем и унапређењем здраве и еколошки чисте планете.

СТИЦАЊЕ СВЕСТИ О МНОГИМ ОБЛАСТИМА ЈЕ НАЈИНТЕНЗИВНИЈЕ У ДЕЦИЈЕМ ДОБУ. Због тога деца чине изузетно важну циљну групу еколошке едукације. Ова едукација код нас почиње припремним предшколским програмом који је део обавезног образовања и васпитања у деветогодишњем трајању. **Кроз игру,** као најпримеренију активност и најживотнију ситуацију за учење на овом узрасту, **деца сазнају** о заједничким стаништима одређених биљака и животиња, њиховој повезаности у «ланце исхране», прилагођавању живих бића животним условима, начинима којима човек утиче на животну средину, последицама тих утицаја, облицима загађивања воде, земљишта и ваздуха. Уче о поступцима којима се загађење смањује или избегава, користима које човек има од шума и могућностима да се оне чувају и обнављају, о важности водних ресурса, о загађивачима ваздуха који удишу, о утицају буке и начину да се он реши. Играјући се, сазнају о могућностима да сваки појединац допринесе очувању животне средине, о елементарном разумевању еколошке поруке: «Мислите глобално, делујте локално!», уче о развоју поштовања и љубави према свему живом и постају свесни колико је важна улога сваког од њих.

Централни део рада, кроз девет поглавља, одсликава све суштинске аспекте значајне за потпуно разумевање ове сложене тематике:

1. ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ СА АСПЕКТА ЕКОЛОШКИХ САДРЖАЈА У НАСТАВНИМ ПРОГРАМИМА ПРВОГ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ наглашавају сврху и значај изучавања у оквиру наставног предмета Свет око нас. Основна сврха изучавања овог наставног предмета је да усвајањем знања, умења и вештина деца развијају своје сазнајне, физичке, социјалне и креативне способности, а истовремено спознају и граде ставове и вредности средине у којој одрастају, као и шире друштвене заједнице. Најважнији циљ, како истиче кандидаткиња, је развијање свести о потреби и могућностима личног ангажовања у заштити животне средине, усвајање и примена принципа одрживости, етичности и права будућих генерација на очувану животну средину.

2. РАЗВОЈНЕ СПЕЦИФИЧНОСТИ НЕКИХ ПСИХИЧКИХ ФУНКЦИЈА И КАРАКТЕРИСТИКА ПРВАКА полазе од тога да садржај наставе, нарочито у нижим разредима основне школе, мора бити довољно педагогизован, односно примерен психофизичким и васпитно-образовним могућностима ученика. Познавање способности развоја ученика на овом узрасту један је од услова за конципирање наставних садржаја који треба да су не само у складу са њиховим могућностима него да су и у функцији подстицања њиховог развоја.

3. ФОРМИРАЊЕ ПОЈМОВА и школско знање, чију основу чине научни појмови, не може да се заснива на њиховој стихијској и насумичној употреби. Процес формирања појма укључује четири фазе: анализу или разлагање целовито датог објекта на посебна обележја која не морају сва да буду видљива (доступна нашим чулима), већ се до њих може доћи увиђањем; апстракцију или издвајање најмање једног обележја које је битно, постојано и заједничко већем броју објеката, уз истовремено занемаривање свих осталих обележја по којима се они могу, мање или више, разликовати; генерализацију или уопштавање, односно узимање суштинског обележја као мерила за сврставање свих објеката, који га имају, у исту класу, без обзира на њихову могућу различитост у погледу осталих обележја; диференцијацију или откривање специфичности појма у односу на друге појмове; да би се формирао прави појам, потребно је успоставити бар минимални систем појмова у оквиру којег се одређује његово место.

4. САДРЖАЈ ПРОГРАМА ЕКОЛОШКЕ ЕДУКАЦИЈЕ УЧЕНИКА ПРВОГ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ полази од тога да је за конципирање наставних садржаја еколошке едукације, један од услова познавање способности развоја ученика на овом узрасту. Наставни садржаји треба да су у складу са новим могућностима и у функцији подстицања њиховог развоја. Интердисциплинарност и комплексност садржаја значајна је и са психолошког и са дидактичко-методичког становишта. Психолошки смисао ових садржаја је у њиховој мотивационој снази, али и у привлачној актуелности, односно у подстицању на сазнавање и учење. Дидактичко-методички смисао је у могућности широког избора и динамичније употребе наставних облика, врста наставе, наставних објеката, наставних средстава, наставних метода и методичких поступака.

5. ПРИНЦИПИ РАДА У ЕКОЛОШКИМ САДРЖАЈИМА НАСТАВНИХ ПРОГРАМА ПРВОГ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ које треба уважавати када је реч о еколошким садржајима: научности, приступачности узрасту ученика, индивидуализације, систематичности и поступности, свесне активности ученика, очигледности и апстрактности, повезаности теорије са праксом и наставе са животом, рационализације и економичности и принцип трајности знања, умења и навика.

6. МЕТОДЕ РАДА СА АСПЕКТА ОБРАДЕ ЕКОЛОШКИХ САДРЖАЈА, које су најприкладније и најфреквентније у примени у овој области: усменог излагања, разговора, демонстрације, рада на тексту, методе практичних и лабораторијских радова и методе писаних и графичких радова.

7. ОБЛИЦИ РАДА КОЈИ СЕ ПРИМЕЊУЈУ ПРИ ОБРАДИ ЕКОЛОШКИХ САДРЖАЈА: сви облици наставног рада- фронтални, групни, рад у паровима и индивидуални налазе своје место и у настави екологије, али у својој специфичности и методичкој прилагођености зависно од природе и карактера наставних садржаја, програмских задатака, способности и предзнања ученика, услова рада и дидактичко-методичке оспособљености наставника.

8. **ИЗБОР ОБЈЕКТА И НАСТАВНИХ СРЕДСТАВА У СКЛАДУ СА ЕКОЛОШКИМ САДРЖАЈИМА** је од пресудне важности и од њиховог правилног избора и оптимално ефикасне методичке примене зависи и функционалност усвојених знања.

9. **ОЧЕКИВАНИ НИВОИ ПОСТИГНУЋА** и прецизни критеријуми постигнућа су основни услов да се оцењивање стави у службу напредовања и индивидуалног раста знања ученика. Оваква концепција оцењивања се назива **формативним оцењивањем** и оно је најбољи облик подршке самом процесу учења.

За сваки проблем изведено је неколико очекиваних нивоа постигнућа. Негде су то три нивоа, негде само два, а негде и само најелементарнији први ниво. Циљ учитеља лежи у томе да што већи број ученика успе да овлада свим нивоима постигнућа.

У **ЗАКЉУЧКУ** кандидаткиња прво констатује да услед непредвидивог, необузданог технолошког развоја, огромног исцрпљивања природних ресурса, као и помањкања еколошке свести и образовања, стање у природи се катастрофално нарушава. Биланс оваквих непромишљености је опасан, али је излаз могућ уколико се поштују постулати еколошке политике, изграђује еколошка свест и понашање, фаворизује **зелена** култура и образовање. Образовање које се темљи на новим еколошким постулатима је од изузетног значаја у борби за одрживост, квалитет и еколошки ред. Еколошко образовање укључује фаворизовање новог стила живота, другачијих етичко-културних вредности, постојање слободне, али и одговорне личности. Ово образовање захтева и различите изворе знања.

Битан извор знања, како наглашава кандидаткиња, је непосредна стварност која игра важну улогу у формирању еколошке свести. Реч је о конкретној животној средини у којој ученик егзистира – породични дом, школа, урбана или рурална средина. Иако је препуна нееколошког, знања усвојена посредством ње су најквалитетнија. Значајни извори знања су наставна средства и објекти – модели, слике, цртежи, табеле, графикони, фотографије и др. Они су компензација за непосредну стварност. Да би се све то могло, ту је наставник као битан чинилац у реализацији циљева и задатака еколошког образовања. Он врши избор наставних садржаја, процењује еколошке аспекте градива, организује и води процес усвајања знања, формирања ставова и навика ученика, организује и изводи ваннаставне активности и непосредно својим поступцима делује на личност ученика.

Образовање за заштиту и унапређивање човекове средине-закључује кандидаткиња-представља свесно и планско развијање знања о човековој средини у току читавог живота човека, које има за циљ развијање свести о основним карактеристикама човекове средине, односа у њој и односа према њој, на основу које ће човек тежити очувању и унапређивању средине на начин којим се обезбеђује егзистенција човековог рада у садашњости и будућности.

З А К Љ У Ч А К

На основу презентованог садржаја мастер рада може се констатовати да је кандидаткиња одабрала значајан научни и стручни проблем, који је мултидисциплинарно, систематично и детаљно сагледала кроз призму више научних дисциплина.

На основу изнетог, Комисија предлаже Већу Департамента за последипломске студије Факултета за примењену екологију „Футура“, Универзитета „Сингидунум“ у Београду, да се мастер рад кандидаткиње Невене Андрић, из Београда-Обреновца, под насловом „ЕКОЛОШКИ САДРЖАЈИ У НАСТАВНИМ ПЛАНОВИМА И ПРОГРАМИМА ПРВОГ РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ“, УСВОЈИ и кандидаткињи ОДОБРИ ЈАВНА ОДБРАНА.

У Београду, 27. децембра 2011. године

К О М И С И Ј А :

1. Проф. др Јордан Алексић, ментор,
Факултет за примењену екологију „Футура“,
Универзитет „Сингидунум“, Београд

---

2. Доц. др Јелена Миловановић,
Факултет за примењену екологију
„Футура“, Универзитет „Сингидунум“

---

3. Доц. др Нада Бабовић,
Факултет за примењену екологију
„Футура“, Универзитет „Сингидунум“
